[2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 443

ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ

ਬਨਾਮ

ਦਸ਼ਰਥੀ ਮੇਹਰ

(2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7362)

27 ਸਤੰਬਰ, 2018

[ਮਦਨ ਬੀ ਲੋਕੁਰ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ -ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 - 1950 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ- ਹਾਲਾਂਕਿ 1956 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ- ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ "ਕੁਲੀ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਿ ਕੀ 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਬੀਲੇ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ- ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਜਾਂ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੋਣਗੇ, ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ, ਜੋੜਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ- ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ

ਹੈ- ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਨਾ ਹੋਵੇ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ (1976 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ) ਨੇ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਾਈਚਾਰਕ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ- ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਕੁਲੀਸ" "ਕੁਲੀ" ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ - "ਕੁਲੀ" ਅਤੇ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-

XXXXXX

ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ "ਕੁਲੀਸ" ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ- ਸ਼ਬਦ "ਕੁਲੀਸ" ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ- ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976– ਅਨੁਸੂਚੀ 2, ਭਾਗ 12 - ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ) ਆਦੇਸ਼, 1950– ਭਾਗ 6– ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ (ਸੋਧ) ਆਦੇਸ਼, 1956– ਭਾਗ 9, ਅਨੁਸੂਚੀ 1, ਭਾਗ 9, ਅਨੁਸੂਚੀ 3

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 1.1 ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦਖਲਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਨ ਜਦੋਂ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਬੀਲਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹਨ, ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਜੁਲਾਹੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਹੁਤ ਮੋਟੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬੁਣਾਈ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਜਾਂ "ਕੁਲੀਸ" ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16] [4520-H; 453-A-C]

1.2 ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪੂਰੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21] [455-D]

XXXXXX

ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਸਾਰਥੀ ਮੇਹਰ 445

1.3 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ 24ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰਾ ਜੋ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਹੁਣ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 22] [455-E-H]

1.4 ਰਾਜ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਕੁਲੀਸ" "ਕੁਲੀ" ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਅਤੇ "ਕੁਲੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ "ਕੁਲੀਸ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1976 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ"। [ਪੈਰਾ 23] [456-A-B]

1.5 ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ

ਸਕਦੀ, ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਘਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਸੰਸਦ ਨੇ 'ਕੁਲੀਸ' ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ "ਕੁਲੀ" ਹੈ। ਜੇ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਨਤੀਜਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਨੇ "ਕੁਲੀਸ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਰਫ ਇਸਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ "ਕੁਲੀ" ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। (ਪੈਰਾ 10, 25 ਅਤੇ 26) [451-ਡੀ-ਈ; 456-ਈ-ਐਚ; 457-ਏ-ਬੀ]

XXXXXX

ਬੀ. ਬਾਸਾਵਲਿੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਮੁਨੀਚਿਨੱਪਾ [1965] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 316; ਭਈਆ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰੀਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1965 ਐਸ.ਸੀ. 1557: [1965] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 877; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਿਲਿੰਦ (2001) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 4: [2000] 5 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 65; ਸੇਬਰਮ ਮੇਹਰ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ 58 (1984) ਸੀ.ਐਲ.ਟੀ. 562 – ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

<u>ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ</u>

[1965] 1 SCR 316	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 7
[1965] 2 SCR 877	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8
[2000] 5 Suppl. SCR 65	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 9
58 (1984) CLT 562	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7362

2011 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 18140 ਵਿੱਚ ਕਟਕ ਵਿਖੇ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 12.09.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7363, 2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10066, 10061 ਅਤੇ 10065

ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ਿਬਾਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਚੰਦਨ ਕੁਮਾਰ ਮੰਡਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿੰਦਿਤਾ

ਪੂਜਾਰੀ, ਐਮਐਸ ਕਵਿਤਾ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਐਸ.ਕੇ. ਪੱਤਰੀ, ਐਸ.ਕੇ. ਰਾਜੋਰਾ, ਮਹੁੰਮਦ ਗਿਆਸੁਦੀਨ, ਆਰ.ਪੀ. ਗੋਇਲ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਸੌਮਿਆਜੀਤ ਪਾਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਾਧਾ ਸ਼ੰਕਰ, ਚਿਤਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, ਵਿਨੋਦ ਕੰਨਾ ਬੀ, ਸ਼ਿਬਾਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੇਣੂਕਾ ਸਾਹੂ, ਜੈ ਸਾਵਲਾ।

ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਸਾਰਥੀ ਮੇਹਰ 447

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. 1. 2015 ਦੀ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 13172, 2015 ਦੀ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 13169 ਅਤੇ 2015 ਦੀ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 13171 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਗਿਆ।

2. ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 42 ਵਿੱਚ ਭਾਗ 2 ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 2 ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਬੀਲੇ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਹ ਉਹ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

3. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"342. ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ- (1) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

(2) ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਖੰਡ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਖੰਡ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਖੰਡ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

4. ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਛੇਦ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 341 "ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਸਿਰਫ "ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਫਰਕ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ (ਪਹਿਲਾਂ 'ਉੜੀਸਾ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ) ਅਤੇ ਦਖਲਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ "ਕੁਲੀਸ" ਹੈ, ਇਸ ਲਈ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

6. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਦੀ ਖੰਡ (1) ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਜਾਂ 342 ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ, ਸੋਧਿਆ, ਜੋੜਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅੰਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

7. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਬੀ. ਬਾਸਾਵਲਿੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਮੁਨੀਚਿਨੱਪਾ**[1] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ

"ਵੇਡਰ" ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "ਭੋਵੀ" ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਲੈਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ "ਵੇਡਰ" ਜਾਤੀ "ਭੋਵੀ" ਜਾਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਜਾਤੀ "ਏ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਤੀ "ਬੀ" ਵੀ ਜਾਤੀ "ਏ" ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀ "ਏ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਮ ਹਨ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੇ ਨਾਮ (ਨਾਂ) ਦਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰੈਕੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 1956 ਵਿੱਚ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ "ਭੋਵੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹਨ:

---

[1](1965) 1 SCR 316

XXXXXX

“..... ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ) ਕਿ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1956 ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਭੋਵੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਮੈਸੂਰ

ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭੋਵੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਜਾਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਭੋਵੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭੋਵੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ.....

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ "ਭੋਵੀ" ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ "ਵੋਦਰ" ਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੁਲਾਈ 1944 ਵਿਚ ਹੋਈ ਵੋਦਰ ਜਾਤੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਜਾਤੀ ਦਾ ਨਾਮ 'ਵੋਦਰ' ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ 'ਭੋਵੀ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਖਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਮਾਮਲਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ 'ਵੋਡਾ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ 'ਬੋਈ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 'ਬੋਈ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ "ਭੋਵੀ" ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ 'ਵੋਡਾ' ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਵੋਡਰ" ਨੂੰ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"..... ਇੱਥੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕੋ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਕੀ ਵੋਦਰ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਤੀ ਭੋਵੀ ਤੋਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭੋਵੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 1950 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ 'ਭੋਵੀ' ਸ਼ਬਦ ਮੈਸੂਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 1946 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵੋਦਰ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬੋਈ, ਬੋਵੀ ਅਤੇ ਭੋਵੀ ਵਜੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਨਾਡਾ ਬਰਾਬਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.....

XXXXXX

8. ਦੂਜਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਭਈਆ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰੀਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ**[2] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ 'ਦੋਹਰ' ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ 'ਚਮਾਰ' ਜਾਤੀ ਦੀ ਉਪ-ਜਾਤੀ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

9. ਤੀਜੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਿਲਿੰਦ[3] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।** ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਾ ਹਲਬਾ/ਹਲਬੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਲਬਾ-ਕੋਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਹਲਬਾ ਜਾਂ ਹਲਬੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"36. ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਉਭਰਦੀਆਂ ਹਨ:

1. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਆਮ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 1950 ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

2. ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਬੀਲਾ, ਉਪ-ਕਬੀਲਾ, ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਹੈ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਦੀ ਖੰਡ (1) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ

ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਦੀ ਖੰਡ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

---

[2]AIR 1965 SC 1557

[3] (2001) 1 SCC 4

XXXXXX

4. ਅਨੁਛੇਦ 342 ਦੀ ਖੰਡ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

5. ਭਈਆ ਰਾਮ ਮੁੰਡਾ ਬਨਾਮ ਅਨਿਰੁਧ ਪਾਤਰ 4 ਅਤੇ ਦੀਨਾ ਬਨਾਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ 5 ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਨ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ (1) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ **ਮਿਲਿੰਦ ਦੇ** ਮਾਮਲੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

10. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਘਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਨਾ ਰਹੇ।

11. ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਬਾਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ **ਮਿਲਿੰਦ ਦੇ** ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਜਾਤ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਕਬੀਲਾ "ਕੁਲੀਸ" ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ ਗਿਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਸਿਰਫ "ਕੁਲੀ" ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਵਚਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਜਾਤੀ।

XXXXXX

12. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਪਹਿਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ) ਆਦੇਸ਼, 1950 ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ 6 ਵਿੱਚ, ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 31 'ਤੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਕਬੀਲੇ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ (ਸੋਧ) ਆਦੇਸ਼, 1956 ਹੈ ਅਤੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਦੇ

ਭਾਗ 9 ਵਿੱਚ, "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ 3 ਦੇ ਭਾਗ 9 ਵਿੱਚ, "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

---

[4] (1970) 2 SCC 825

[5]38 ELR 212; (1968) 8 DEC 329

13. ਸੰਸਦ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਆਦੇਸ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਲਿਆ। ਇਹ ਐਕਟ ਕੁਝ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਾਗ 13 ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਵਿੱਚ, ਜਾਤੀ "ਕੁਲੀ" ਦਾ ਹੁਣ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਭਾਗ 12 ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 2 ਵਿੱਚ, ਕਬੀਲੇ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" (A2@) ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

14. "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ "ਕੁਲੀਸ" ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਸ਼ਬਦ "ਕੁਲੀ" ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਵਚਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀ" "ਕੁਲੀਸ" ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ **ਸੇਬਰਮ ਮੇਹਰ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ** [6] **ਵਿੱਚ** ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਅਤੇ "ਕੁਲੀਸ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ

ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣ ਗਏ।

15. ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਮਿਲਿੰਦ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। **ਮਿਲਿੰਦ ਦੇ** ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ ਜੋ **ਬਾਸਾਵਲਿੰਗੱਪਾ ਦੇ** ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ **ਭਈਆ ਲਾਲ ਦੇ** ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

XXXXXX

16. ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦਖਲਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਨ ਜਦੋਂ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਬੀਲਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੋ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹਨ, ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਜੁਲਾਹੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਬਹੁਤ ਮੋਟੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬੁਣਾਈ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਜਾਂ "ਕੁਲੀਸ" ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

17. 1962 ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ:

"ਕੁਲੀ ਇੱਕ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ - ਕੁਲੀ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਖਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਟਾ - ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: -

(1) ਕੁਲੀ ਨੂੰ ਕਬੀਲੇ ਵਜੋਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(2) ਕੁਲੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੋਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ

ਜਿਹਾ ਕਲੰਕ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਸਿਫਾਰਸ਼ - ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੀਸ ਨੂੰ ਸੰਬਲਪੁਰ ਅਤੇ ਬੋਲਾਂਗੀਰ ਦੋਵਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਹ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

18. 1979 ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ:

"ਕੁਲੀਸ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੁਣਾਈ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਲੀ ਦੇ 1% ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗ 2 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਲੀਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਕੱਪੜੇ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਹੱਥੀਂ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

xxx	xxx	xxx
xxx	xxx	xxx

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੀ ਨੂੰ ਉੜੀਸਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. 1977 ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1971 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਜਾਤੀ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਕਬੀਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ;

ਲੜੀ ਨੰਬਰ	**ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ**	**ਆਬਾਦੀ**	
		ਕੁੱਲੀ ਜਾਤ	ਕੁਲੀ ਕਬੀਲਾ
1	ਸੰਬਲਪੁਰ	3554	936
2	ਬਲਾਂਗੀਰ	522	657
3	ਫੁਲਬਾਨੀ	10	172
4	ਕਾਲਾਹਾਂਡੀ	-	2
5	ਗੰਜਮ	-	40
6	ਢੇਂਕਨਾਲ	-	19
7	ਮਯੂਰਭੰਜ	-	37

8	ਮਯੂਰਭੰਜ	-	29
	ਕੁੱਲ	**4086**	**1892**

[7] Vide ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 1489 ਮਿਤੀ 26.07.1979

XXXXXX

20. 1981 ਵਿੱਚ ਓਡੀਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਰੀਜਨ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਲਈ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। "ਕੁਲੀਸ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਜੁਲਾਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਾਂਗੀਰ, ਸੰਬਲਪੁਰ ਅਤੇ ਫੁਲਬਾਨੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਬਾਇਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

21. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਅਤੇ "ਕੁਲੀ" ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ

"ਕੁਲੀ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪੂਰੇ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ ਹੈ।

22. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ 24ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸੰਬਰ, 1977 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"..... **ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ** ਕੁਲੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.....

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੰਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰਾ ਜੋ ਸੰਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਹੁਣ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ।

[8] At Para 2.8, Page 16

XXXXXX

23. ਰਾਜ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਕੁਲੀਸ" "ਕੁਲੀ" ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਅਤੇ "ਕੁਲੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ "ਕੁਲੀਸ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1976 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ"।

24. **ਬਾਸਾਵਲਿੰਗੱਪਾ ਦੇ** ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਤੀ "ਭੋਵੀ" ਵਿੱਚ "ਵੋਡਰ" ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਜਾਤੀ "ਭੋਵੀ" ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਲੀਸ" ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਜਾਂ

ਕਬੀਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

25. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਸੰਸਦ ਨੇ 'ਕੁਲੀਸ' ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ "ਕੁਲੀ" ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ "ਕੁਲੀ" ਨੂੰ "ਕੁਲੀਸ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ। ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਨੇ "ਕੁਲੀਸ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਇਸਨੂੰ "ਕੁਲੀ" ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ "ਕੁਲੀਸ" ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ।

XXXXXX

26. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀਸ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ "ਕੁਲੀ" ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi